

GS-FACKET

Avd. 2 Halland/Västra Småland

ARBETSRÄTT SPECIAL

ARBETS RÄTT 2026

*Aktuella lagtexter
1 januari 2026*

Lagtexter och kommentarer till senast gjorda ändringar

Medbestämmandelagen
Utsättningslagen
Lagen om anställningsordning
Utbildningslagen
Föräldrabalagens
Vissbetslagen
Förtroendemanlagen
Arbetsmiljölagen
Säkerhetslagen
Stadskodighetslagen
Föräldrabalagens
Lagen om ledighet för näringsverksamhet
Lagen om ledighet för frivillig familjehjälp
Lagen om ledighet för att pga sjukdom prova annat arbete
Diskrimineringslagen
Lagen mot diskriminering av deltid/anstid
Sjukvårdslagen
Kollektivlagen
Lagen om offentlig anställning
Lagen om rättigheter i arbetstider
Lars Ahlberg AB
[www.larsahlberg.se]

Kortfattat!

Arbetsrätten, en viktig del i medlemmens styrka

Arbetsrätten kom till när man tröttnade på att arbetsgivaren hade för mycket makt, i form av äganderätten. Man kunde göra som man behagade.

Arbetsrätten har utvecklats från en tid då arbetsgivaren hade all makt till en modell där villkoren regleras genom förhandlingar och lagar. Den svenska modellen växte fram under 1900-talet, präglad av historiska milstolpar som Saltsjöbadsavtalet och senare till starkare lagstiftning.

1906 – Arbetsgivarna erkände arbetarna rätten att organisera sig. Samtidigt facket att arbetsgivarna fick leda & fördela arbetet. Man fick även fritt anställa och avskeda arbetare.

1982 – Anställningsskyddslagen infördes (LAS). Här krävdes det sakliga skäl för uppsägning, och man gav rätt till turordningsregler. Arbetsgivarna fick besluta om när det var arbetsbrist. 1974 hade vi en anställningsskyddslag.

1974 – Förtroendemannalagen (FML)

Rätt till ledigt med betalt för fackliga uppdrag. Bibehållen lön, och rätt till att gå facklig utbildning. mm. Detta ger möjlighet att driva fackförening på våra arbetsplatser lokalt.

1977 – Medbestämmandelagen (MBL) trädde i kraft. Den gav facken rätt till information och förhandling innan arbetsgivaren fattade viktiga beslut.

Mer om arbetsrätten

Arbetsrätten är det rättsområde som reglerar förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Den omfattar hela anställningsförhållandet från rekrytering till uppsägning och syftar till att skapa tydliga spelregler, balansera maktförhållanden och värna individens trygghet.

Hur ser arbetsrätten ut idag?

De mest centrala delarna av den svenska arbetsrätten vilar på följande grundbultar:

1. Lagar och regler

- **LAS (Lagen om anställningsskydd):** Reglerar anställningsformer (t.ex. provanställning och tillsvidareanställning), uppsägningstider, sakliga skäl för uppsägning och turordningsregler. Rätten att kvarstå i anställning tom månaden innan arbetaren fyller 69 års å. Därefter gäller särskilda villkor.
- **MBL (Medbestämmandelagen):** Ger fackföreningar och anställda rätt till mycket information, förhandling och medbestämmande vid viktiga förändringar i verksamheten.
- **Arbetsmiljölagen (AML):** Ålägger arbetsgivaren ett strikt ansvar för att förebygga ohälsa och olycksfall på arbetsplatsen.

- **Arbetstidslagen (ATL):** Sätter ramar för hur mycket en anställd får arbeta, inklusive begränsningar för ordinarie arbetstid och övertid.
- **Semesterlagen:** Ger alla anställda rätt till 25 dagars semester per år när du har jobbat in den, samt reglerar förläggning av semester och semesterlön.
- **Diskrimineringslagen:** Förbjuder diskriminering och trakasserier på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

2. Kollektivavtal

I Sverige är kollektivavtalen mycket viktiga. De sluts mellan arbetsgivarorganisationer och fackförbund och kompletterar eller ersätter ibland delar av arbetsrätten. Kollektivavtalen reglerar ofta minimilöner, pension, arbetstider och andra förmåner som är mer förmånliga än vad lagen kräver.

3. Särskilda lagar för ledighet

Utöver ovanstående finns en rad lagar som ger arbetstagare rätt till ledighet utan att förlora sin anställning. Det handlar bland annat om:

- **Föräldraledighetslagen:** Rätt att vara föräldraledig och skydd mot missgynnande.
- **Lagen om ledighet för utbildning:** Ger anställda rätt att ta tjänstledigt för studier under vissa förutsättningar.

- **Lagen om ledighet för att bedriva näringsverksamhet:** Möjliggör tjänstledigt för att starta eller driva eget företag i högst 6 månader.
- **Ledighet för att prova annat arbete:** För den arbetare som pga. av sjukdom vill prova annat arbete.

För ytterligare information om dina specifika rättigheter eller skyldigheter kan du vända dig till din avdelning.

Exempel på centrala arbetsrättsliga lagar

- Medbestämmandelagen (MBL)
- Utstationeringslagen
- Lagen om anställningsskydd (LAS)
- Uthyrningslagen
- Främjandelagen
- Visselblåsarlagen
- Förtroendemannalagen. För att driva fack lokalt på arbetsplats
- Arbetstidslagen
- Semesterlagen
- Studieledighetslagen
- Föräldraledighetslagen
- Lagen om ledighet för näringsverksamhet
- Lagen om ledighet av trängande familjeskäl
- Lagen om ledighet för att pga. sjukdom prova annat arbete
- Diskrimineringslagen
- Lagen mot diskriminering av deltid/visstid
- Sjuklönelagen

- Kvittningslagen
- Lagen om offentlig anställning (LOA)
- Lagen om rättegången i arbetstvister (LRA)
- Kollektivavtal
- Arbetsmiljöföreskrifter
- EU-rätt

Allt detta som påverkar lagar får vi för en kostnad av en glass/år!

Är det inte värt det?

En stark fackförening kan inte vara opolitisk, för då har man inget att säga till om när det gäller våra lagar. Och det blir svårare att göra bra kollektivavtal.

SKALL FACKET HALLA PÅ MED POLITIK?

Under det politiska systemets födelse så hade vi en indelning som kallades för de fyra stånden. De bestod av adel, präster, borgare och bönder. Demokratin under denna tid stod på tillväxt.

För att sitta som politiker i de övre skikten här skulle man en förmögenhet på runt 40 000 kr. **Då var man i alla fall inget dumhuvud!**

LO stod för lönebildningen med sin motpart svenska arbetsgivarföreningen, men man märkte snart att det inte räckte med avtalen. Man behövde kunna påverka politiken också. LO tog hjälp av Socialdemokraterna för detta ändamål och svenska arbetsgivarföreningen anlitade dåvarande liberalerna dvs folkpartiet.

Svenska Arbetsgivarföreningen heter idag Svenskt Näringsliv.

Det är ingen hemlighet att påverkan av lagar ger fackens medlemmar större fördelar än om man saknar denna påverkan. Och visst kan det vara trist att det parti som man röstar på stödjer facklig verksamhet olika mycket, det ligger ju i sakens natur. **Tänk igenom saken ur ett arbetarperspektiv.**

Det stämmer att LO ger ett verksamhetsbidrag på ca 50 öre/månad/medlem till Socialdemokraterna, och detta gör GS med, men detta är inte till Sossarnas valkampanj som många tror utan i stället till kostnader för samverkan så att vi får lagar som gynnar våra medlemmars intressen. **Har du läst arbetsrättslagarna?**

Svenskt Näringsliv lägger i stället ett stort kapital på opinionsbildning.

VILL DU VETA MER?

Vänd dig till din avdelning. Vi finns till för dig!

GS-FACKET

Avd. 2 Halland/Västra Småland

Adress: Storgatsbacken 13, 331 37 Värnamo
Telefon: 010-470 84 02
E-postadress: avdelning2@gsfacket.se
Hemsida: gsfacket.se/avd2
facebook.com/gsfacket

Avdelningsordförande på GS Avd 2 i Värnamo

Fredrik Svensson, 070-597 57 62
fredrik.svensson@gsfacket.se

Förbundet

Avdelning 2

Bli medlem